

dobi trdnjava ali vsaj kaka večja stavba, kar nam kažejo razne izkopenine. Geolog in montanist Morlot je bil mnenja, da je bila v rimski dobi na vrhu železarna, P. Hicinger pa je trdil, da je Ajdovski Gradec identičen z rimsko naselbino Idunum, seveda brez znanstvenih razlogov. — Ime „Ajdovski Gradec“ je domačinom znano, in že l. 1820. ga je prof. Richter našel kot navadno narodno nazivanje. Končno pisatelj odločno zavrača Žigonovo alegorično razlago Prešernovega „Krsta“, kakor da bi bil Ajdovski Gradec „trdnjava Čbelice“.

Lisičar Matija, Pripovijesti. Zabavna knjižnica Matice Hrvatske. Svezak 314—315. U Zagrebu 1910. 8°. 123 str.

V tej knjigi je Lisičar, jeden mlajših hrvaških literatov, zbral devet stvari raznega obsega in razne vrednosti. Najboljši med njimi sta pač „Lopudska sirotica“ (32—50) in „Strah“ (62—82), ki pa je boljši v intermezzu z „gospodom Nikšo“ ko v drugih delih. Najboljše Lisičarjeve stvari so sicer že prinesle „Narodne Novine“ in „Vienac“, kjer je priobčil briljantno kritiko „Dubrovačke trilogije“. Te „povesti“ nam kažejo pisatelja, ki je — po raznih avanturah — postal pisatelj, pa piše svoje skice „in otio“, brez globlje psihologije, a z znaki, da jim je oče izobražen. Nobeni stvari, pa naj je še tako malenkostno obdelana, se ne more očitati, da je dolgočasna. Njegov jezik nosi očitne znake dubrovniške, ne samo v dialogu, ampak tudi v epskih partijah, kar je za večino stvari zelo ugodno, da se označi njih lokalni kolorit. Zato se skoro kot disharmonija občutijo partije, v katerih se preko tega dubrovništva kažejo „hrvatizmi“, pač pod vplivom slovstvenega jezika. Pravcati zagrebški germanizem srečamo baš na prvi strani „Nas dvoje djece gradilo na to velike oči...“! Tudi sicer se opaža, da je pisatelj specifične dubrovniške tujke „hrvatiziral“ in jim s tem vzel učinkoviti lokalni kolorit, ki ga sicer skuša v svojem pripovedovanju ohraniti. — V celoti je Lisičar podal knjigo, ki se — z večjo ali manjšo naslado — lahko prečita, ki pa se, ne da bi zapustila globlje sledove, kmalu pozabi. V naših razmerah pa je to tudi nekaj vredno.

Dr. J. A. Glonar.

Bučar Franjo dr., Povijest hrvatske protestantske književnosti za reformacije. (Crtice iz hrvatske književnosti, V.) U Zagrebu. Izdala „Matica Hrvatska“. 1910. 246 + 10 str.

Dr. Bučar poroča v predgovoru, da se je „obratio... na vse najglavnejše knjižnice u Evropi, te... na taj način doznao skoro za sva nalazišta sačuvanih... hrvatskih protestantskih knjiga“ in nadaljuje: „Na taj način bilo mi je moguće sastaviti bar potpunu bibliografiju sviju izdanja hrvatskih reformatora, koja su izašla glagolicom, ćirilicom, latinicom i na talijanskom jeziku. Taj bibliografski dio nije medjutim sasvim točno unesen u ovu knjigu, jer je ona namijenjena mnogobrojnim čitaocima Matice Hrvatske, već sam ga obradio napose. U ovoj je knjizi samo historijate razvoja, osnutka, djelovanja i propadanja hrvatske protestantske tiskare u Urahu, a tako i sve, što se te tiskare tiče i što bi moglo i širu publiku zanimati.“

Ali pa ni obljubil pisatelj potem z naslovom morebiti preveč? Zgodovinar književnosti mora gledati na svoj predmet vendar z drugih stališč in stikati za drugačnimi momenti in sintezami, nego zgodovinar tiskarne! Zgodovinarju hrvatske protestantske književnosti predpisujeta logika in značaj predmeta poglavja, katerih nobenega ne sme izpustiti, ako hoče dobo po pravici oceniti, in diktirata mu razporedbo, ki je ne sme razdreti, ako hoče osvetliti, kako se je doba pripravljala, uveljavljala in prerajala.